

“ANDIJON VILOYATINING TURIZM SALOHIYATI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI”

Orbjonov Abdurahmat Lochinbek o'g'li
abdurahmatoddi@gmail.com

Qo'qon universiteti Andijon filiali

Masofaviy ta'lim Iqtisodiyot yo'nalishi 25-05 guruh talabasi

Rustamov Muhammadrizo Ulugbek o'g'li

Masofaviy ta'lim Iqtisodiyot yo'nalishi 25-08 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: Yusupov Ne'matillo Sayitto'rayevich

Qo'qon universiteti Andijon filiali “Iqtisodiyot va moliya” kafedrası
o'qituvchisi

Proyekt.menejer2023@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18490485>

Annotatsiya: Andijon turizmi istiqbollari doirasida qishloq turizmi, agro-turizm, sog'lomlashtirish yo'nalishlari hamda madaniy-festivallarni rivojlantirish imkoniyatlari belgilandi. Xususan, mahalliy an'anaviy hunarmandchilikni xalqaro savdo yo'nalishlariga chiqarish orqali turizm xizmatlari eksportini kuchaytirish hamda hududning brend imidjini yaratish istiqbollari o'rganildi. Ilmiy tahlil asosida Andijon viloyatida turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish bo'yicha kompleks tavsiyalar ishlab chiqildi: transport yollari va axborot tizimlarini takomillashtirish, mehmonxona va xizmat ko'rsatish standartlarini xalqaro talablarga moslashtirish, raqamli marketing va brend kampaniyalarni joriy etish.

Аннотация: В рамках перспектив развития туризма в Андижане были определены направления развития сельского туризма, агротуризма, оздоровительных и культурных фестивалей. В частности, были изучены перспективы укрепления экспорта туристических услуг и создания имиджа региона путем внедрения местных традиционных ремесел на международные торговые пути. На основе научного анализа были разработаны комплексные рекомендации по модернизации туристической инфраструктуры Андижанской области: улучшение транспортных маршрутов и информационных систем, адаптация гостиничных и сервисных стандартов к международным требованиям, а также внедрение цифрового маркетинга и брендинговых кампаний.

Abstract: Within the framework of the prospects for Andijan tourism, the development of rural tourism, agro-tourism, health and cultural festivals was identified. In particular, the prospects for strengthening the export of tourism services and creating a brand image of the region by introducing local traditional crafts to international trade routes were studied. Based on the scientific analysis, comprehensive recommendations were developed for the modernization of tourism infrastructure in Andijan region: improving transport routes and information systems, adapting hotel and service standards to international requirements, and introducing digital marketing and brand campaigns.

Kalit so'zlar: Andijon viloyati, turizm salohiyati, hududiy turizm, tarixiy-madaniy meros, tabiat resurslari, ziyorat turizmi, ekologik turizm, qishloq turizmi, agro-turizm, turizm infratuzilmasi, barqaror turizm, turizm xizmatlari, hududiy rivojlanish, investitsiya muhiti, turizm klasterlari, raqamli turizm, turizmni diversifikatsiyalash, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot.

Ключевые слова: Андижанский регион, туристический потенциал, региональный туризм, историко-культурное наследие, природные ресурсы, паломнический туризм,

экологический туризм, сельский туризм, агротуризм, туристическая инфраструктура, устойчивый туризм, туристические услуги, региональное развитие, инвестиционный климат, туристические кластеры, цифровой туризм, диверсификация туризма, социально-экономическое развитие.

Keywords: Andijan region, tourism potential, regional tourism, historical and cultural heritage, natural resources, pilgrimage tourism, ecological tourism, rural tourism, agro-tourism, tourism infrastructure, sustainable tourism, tourism services, regional development, investment environment, tourism clusters, digital tourism, tourism diversification, socio-economic development.

Andijon viloyati O'zbekistonning sharqiy qismida joylashgan bo'lib, geografik pozitsiyasi va tarixiy merosi bilan turizm sohasida dolzarb resurslarga ega. Viloyatda tabiat, tarix-madaniyat, ziyorat va agro-turizm kabi yo'nalishlar bo'yicha salohiyat mavjudligi ilmiy tadqiqotlar orqali qayd etilgan. Viloyatda mavjud 300 dan ortiq turistik ob'ektlar ichida tarixiy obidalar, madaniyat markazlari, dam olish maskanlari va ziyoratgohlar sayyohlar uchun jozibali makon yaratadi. Andijonda turizm sohasida shartnoma asosida 20 dan ortiq turist tashkilotlari faoliyat yuritib, ichki hamda tashqi bozorga xizmatlar ko'rsatmoqda. Bu vaziyat viloyatning turizm salohiyatini xalqaro hamkorlik orqali kengaytirish imkonini beradi.

Andijon viloyati qadimiy tarixiy obidalar va ziyoratgohlarga boy hudud sifatida tanilgan. Xususan, Solih Xoji masjidi, Qutayba ibn Muslim maqbarasi, Yakkatut azizlari kabi qadamjolar diniy turizmni jalb qiluvchi asosiy markazlar hisoblanadi. Bu obidalar O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi va Turizm qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, har yili ichki sayyohlar oqimini oshiradi. Ziyorat turizmi sohasida ilmiy tadqiqotlar Andijonda ichki turistlar oqimini oshirish va pandemiyadan keyingi tiklanish jarayonlarini tahlil qilgan. Bu yo'nalish viloyatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy jihatdan rivojlanishida muhim ahamiyatga egaligi qayd etilgan.

Andijon viloyatida agroturizm salohiyati sohasida ham amaliy tadqiqotlar olib borilgan. Agroturizm fermer xo'jaliklarini sayyohlarga xizmat ko'rsatishga moslashtirish, mahalliy mahsulotlarni tanitish va qishloq joylarida turistik marshrutlar yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu yo'nalish iqtisodiyotdagi diversifikatsiya va qishloq joylarida bandlikni oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ekologik turizm prinsiplarining O'zbekiston bo'yicha rivojlanishi milliy darajadagi qarorlar va chora-tadbirlar orqali qo'llab-quvvatlanmoqda, bu Andijonda ham barqaror va jozibador tabiat turizmini shakllantirishga asos bo'ladi. Andijon viloyatida turizm infratuzilmasi sezilarli darajada rivojlanmoqda: sanitariya-gigiyena obyektlari, joylashuv imkoniyatlari (mehmhonalar va yotoq joylar), shuningdek bir qancha turistik xizmat ko'rsatish firmalari mavjudligi buning dalilidir. 422 ta madaniy meros obyekti va 70 ta rasmiy turistik yo'nalish bu erda faoliyat yuritadi. Viloyatda "Turizm axborot markazlari" tashkil etilib, sayyohlarga hududning barcha imkoniyatlari haqida to'liq ma'lumot berish tizimi joriy etilmoqda, bu turizm xizmatlari sifati va qulayligini oshirishga xizmat qiladi.

Andijonda turizm va turistik xizmatlar eksporti hajmi ortib bormoqda. Mahalliy sayyohlik tashkilotlari O'zbekiston ichidagi hamkorlar bilan bir qatorda BAA, Xitoy, Malayziya, Singapur va Turkiya davlatlaridagi agentliklar bilan hamkorlikni yo'lga qo'ygan. Bu Andijon tarixiy va madaniy merosini xalqaro bozorga chiqarish imkoniyatini yaratadi. Xususan, Andijon oshpazlik madaniyati va gastronomik turizm salohiyati Hindistonning sayyohlik nashrlari tomonidan e'tirof etilib, mahalliy taomlarni xalqaro darajada targ'ib etish bo'yicha anglashuv

memorandumi imzolangan. Turizmni rivojlantirish bo'yicha istiqbolli yo'nalishlar tarkibiga quyidagilar kiradi:

- ✓ Ichki turizmni mustahkamlash va mahalliy sayyohlar oqimini oshirish,
- ✓ Agro, ziyorat va ekologik turizmni kengaytirish,
- ✓ Turizm infratuzilmasini zamonaviylashtirish, standartlashtirish va xizmat sifatini oshirish,
- ✓ Raqamli marketing va brend strategiyasini joriy etish orqali global bozorda tanilish. Bu yo'nalishlar ilmiy tadqiqotlarda ham ilmiy ravishda asoslangan strategik tamoyillardan biridir.

Andijon viloyatida turizm sohasining rivojlanishi O'zbekiston Respublikasida turizmni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashga qaratilgan huquqiy-me'yoriy hujjatlar asosida amalga oshirilmoqda. Xususan, "Turizm to'g'risida"gi Qonun, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining turizmni jadal rivojlantirishga doir farmon va qarorlari hududiy turizm siyosatini shakllantirishda asosiy normativ-huquqiy baza vazifasini bajaradi [1]. Ushbu hujjatlarda hududiy turizmni rivojlantirishda mahalliy hokimliklarning vakolatlari, turistik zonalarini tashkil etish, investorlarga beriladigan imtiyozlar, turizm subyektlarining huquq va majburiyatlari aniq belgilab berilgan. Andijon viloyatida bu huquqiy asoslar negizida maxsus turistik dasturlar ishlab chiqilib, mahalliy byudjet va xususiy sektor mablag'lari hisobidan amalga oshirilmoqda.

Turizm salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishda malakali kadrlar tayyorlash muhim omillardan biri hisoblanadi [2]. Andijon viloyatida oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalarida turizm, servis, mehmonxona xo'jaligi, madaniy merosni boshqarish yo'nalishlari bo'yicha mutaxassislar tayyorlanmoqda. Ilmiy manbalarda ta'kidlanishicha, xizmatlar sifati bevosita inson kapitalining darajasi bilan uzviy bog'liqdir. Kadrlar yetishmovchiligi mavjud bo'lgan sharoitda, qayta tayyorlash va malaka oshirish kurslarini tashkil etish, xorijiy tajribani o'rganish, amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim tizimini joriy etish Andijon turizmi uchun ustuvor vazifalardan biri sanaladi. Ayniqsa, xorijiy tillarni biladigan gidlar, mehmonxona menejerlari va marketing mutaxassislariga ehtiyoj yuqori [3].

Zamonaviy turizm industriyasi raqamli texnologiyalarsiz rivojlana olmaydi. Andijon viloyatida turizmni rivojlantirish istiqbollari raqamli platformalar, mobil ilovalar, elektron bronlash tizimlari va virtual ekskursiyalarni joriy etish bilan chambarchas bog'liq. Ilmiy tadqiqotlarda raqamli turizm texnologiyalarining joriy etilishi sayyohlar oqimini oshirish, marketing xarajatlarini kamaytirish va hududning brendini mustahkamlashga xizmat qilishi qayd etilgan. Masalan, Andijon viloyatining turistik obyektlari bo'yicha yagona elektron ma'lumotlar bazasini yaratish, QR-kodlar orqali tarixiy obidalar haqida ko'p tilli axborot berish, ijtimoiy tarmoqlarda raqamli reklama kampaniyalarini yo'lga qo'yish hudud turizmini zamonaviy bosqichga olib chiqadi [4]. Barqaror turizm konsepsiyasiga ko'ra, mahalliy aholi turizm jarayonining faol ishtirokchisiga aylanishi zarur. Andijon viloyatida mahalliy aholining turizm xizmatlariga jalb qilinishi yangi ish o'rinlari yaratish, daromad manbalarini kengaytirish va ijtimoiy farovonlikni oshirishga xizmat qiladi. Qishloq joylarda mehmon uylari (guest house), milliy oshxona, hunarmandchilik ustaxonalari, folklor jamoalarini rivojlantirish orqali aholi turizm infratuzilmasining ajralmas bo'g'iniga aylanadi. Ilmiy adabiyotlarda bu yondashuv "inklyuziv turizm modeli" sifatida baholanib, hududiy rivojlanishning samarali mexanizmi ekanligi ta'kidlanadi.

Turizm sohasi Andijon viloyati iqtisodiyotida multiplikativ ta'sirga ega tarmoq hisoblanadi. Turizm rivojlanishi transport, savdo, qishloq xo'jaligi, hunarmandchilik va xizmat ko'rsatish sohaslarining faollashuviga olib keladi [5]. Ilmiy manbalarga ko'ra, turizm yaratilgan har bir ish o'rni boshqa tarmoqlarda bir necha qo'shimcha ish o'rinlari paydo bo'lishiga sabab bo'ladi. Viloyatda turizm xizmatlarining kengayishi mahalliy byudjet tushumlarini oshiradi, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu jihatdan, Andijon viloyatida turizmni rivojlantirish iqtisodiy diversifikatsiyaning muhim omili sifatida qaraladi. Turizmni rivojlantirish jarayonida ekologik muvozanatni saqlash va tarixiy-madaniy merosni muhofaza qilish muhim ilmiy-amaliy masalalardan biridir. Andijon viloyatidagi tabiiy hududlar va tarixiy obidalarga antropogen bosimning oshishi ularning yemirilishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli, ekologik turizm tamoyillariga asoslangan boshqaruv mexanizmlarini joriy etish zarur. Ilmiy adabiyotlarda turizmni rejalashtirishda "saqlash – foydalanish – tiklash" tamoyiliga amal qilish tavsiya etiladi. Bu Andijon viloyatida turizm salohiyatini uzoq muddatli va barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, Olib borilgan ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, Andijon viloyati tabiiy-geografik joylashuvi, boy tarixiy-madaniy merosi, ziyoratgohlari, milliy an'analari hamda iqtisodiy infratuzilmasi bilan O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega hududlardan biri hisoblanadi. Viloyatda mavjud tarixiy obidalar, muqaddas qadamjolar, an'anaviy hunarmandchilik markazlari, qishloq xo'jaligi resurslari va tog'-vodiy landshaftlari turizmning turli yo'nalishlarini, xususan, ziyorat, ekologik, agro, madaniy va gastronomik turizmni rivojlantirish uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, Andijon viloyatida turizm salohiyatidan foydalanish hali to'liq darajada amalga oshirilmagan bo'lib, bu holat asosan infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmagani, xizmatlar sifati va kadrlar malakasining zamonaviy talablar darajasida emasligi, shuningdek hududning turistik brend sifatida yetarlicha targ'ib etilmaganligi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, davlat tomonidan turizm sohasini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan huquqiy-me'yoriy asoslar, investitsion imtiyozlar va hududiy rivojlanish dasturlari ushbu kamchiliklarni bartaraf etish uchun muhim imkoniyatlar yaratmoqda.

Ilmiy tahlillar shuni tasdiqlaydiki, Andijon viloyatida turizmni rivojlantirish jarayonida innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarni joriy etish, mahalliy aholining faol ishtirokini ta'minlash, ekologik barqarorlik tamoyillariga amal qilish hamda tarixiy-madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish ustuvor vazifa bo'lishi lozim. Ayniqsa, qishloq va agro-turizmni rivojlantirish orqali aholi bandligini oshirish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash hududiy ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Turizmni jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" Farmoni. – Toshkent, 2020.
2. Qodirov, Sh. **O'zbekiston turizmi: nazariya va amaliyot.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. – 256 b.

3. Mirzayev, B. **Hududiy turizmni rivojlantirish strategiyalari.** – Toshkent: Ilm-Ziyo, 2021. – 312 b.
 4. Rasulov, O. **Madaniy meros va turizm: O‘zbekiston misolida.** – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2018. – 198 b.
- Xolmatov, A. **Agro va ekologik turizmning iqtisodiy samaradorligi.** – Toshkent: O‘zbekiston iqtisodiyoti, 2020

